

Skoncuje s rýchlou módou, obliekajme sa férovo

Viete, koľko pestovateľov bavlny v Indii už spáchalo samovraždu, lebo psychicky neunesli svoje zadĺženie v dôsledku klesajúcich cien bavlny a rastúcich nákladov na jej výrobu? Je najvyšší čas, aby sa obchodníci s odevmi, ale aj my jednotlivci zaviazali k tomu, aby sa skoncovalo s rýchlou módou a aby boli ľudia pracujúci v odevných továrňach či na plantážach konečne odmeňovaní férovo.

BOBA MARKOVIČ BALUCHOVÁ

Hnutie Módnej revolúcie (*Fashion Revolution*) sa zmobilizovalo po tom, čo sa 24. apríla 2013 zrútila budova ilegálne postavenej textilnej továrne Rana Plaza v Bangladéši a pod svojimi troskami pochovala vyše tisíc ľudí. Práve pre tieto zmarené životy a tisíce ďalších je tento typ aktivizmu a revolty dôležitý. So zapojením sa do celosvetového Týždňa módnej revolúcie nemusíme čakať do jari. Aktivity mimovládnych organizácií bojujúcich za transparentnú výrobu oblečenia a za spravodlivé pracovné podmienky tých, ktorí pre nás odevy šijú, môžeme podporovať vlastne po celý rok.

Negatíva rýchlej módy a riziká odevného priemyslu

V 80. rokoch 20. storočia si veľkí americkí výrobcovia oblečenia v rámci reakcie na dovezený lacnejší textil z iných krajín začali viac všímať, aké oblečenie je u zákazníkov obľúbené. Na základe toho vedeli rýchlo vyrobiť ďalšie kusy žiadaných vecí a rozdistribúovať ich. Tento model rýchlej módy s obmenami napodobnil zakladateľ známej španielskej značky. Kupujúcim začal podsúvať umelo vytvorené trendy niekoľkokrát za rok. Neskôr viaceré módné značky presunuli výrobu do krajín globálneho Juhu (napríklad do Bangladéša či Vietnamu) a znížili cenu oblečenia na úkor životného prostredia, ako aj kvality života pracovníkov. Medzi negatíva rýchlej módy sa popri zlých pracovných podmienkach zaradilo aj utrpenie množstva zvierat, hromadenie odpadu na skládkach a vo voľnej prírode, ako aj únik škodlivín do prostredia či produkcia skleníkových plynov, spojených s klimatickou krízou.

Hoci celý tento textilný a odevný kolos dáva mnohým ľuďom životy, neporovnateľne viac na ňom zarábajú jednotlivci – majitelia módnych značiek. Napríklad v Indii v dôsledku klesajúcich cien

Premyslenou kúpou oblečenia môžeme prispieť k zlepšeniu podmienok ľudí, ktorí pracujú v odevných závodoch, ale aj k ochrane životného prostredia.

bavlny a rastúcich nákladov na výrobu zomrie každých osem hodín jeden farmár. V roku 2014 na bavlníkových plantážach pracovalo dvestotisíc detí mladších ako štrnásť rokov. Nie každý si vie predstaviť, ako pestovanie a náročný zber bavlny vyzerajú v praxi. Ide síce o prírodný materiál, no i ten výrazne devastuje životné prostredie. K svojmu rastu totiž vyžaduje veľa chemických postrekov a hnojív, ktorých molekuly spôsobujú kožné ochorenia počas nosenia oblečenia i počas samotného pestovania (často z geneticky modifikovaných semien). Nemusíme však osobne cestovať do Indie či Bangladéša, aby sme pochopili, čo sa deje v špinavom a krutom odevnom priemysle obrovských módnych reťazcov.

Poznať pôvod materiálov a príbeh vašich šiat

Nedôstojné pracovné podmienky, novodobé otrokárstvo či environmentálny dosah rýchlej módy sa netýka iba fariem a tovární v krajinách Juhu. Celoročne čítame desiatky príbehov o zapožítých odkazoch do odevov od šičiek, často ešte maloletých detí, ktoré sa snažia takto poukázať

na nedodržiavanie ľudských práv v Číne, Kambodži alebo Thajsku. Vedeli ste, že výroba jedného bavlneného trička vyžaduje až 2 650 litrov vody? Ak chcete nosiť naďalej bavlnu, mali by ste siahnuť po biobavlně alebo alternatívnych materiáloch, čím prispějete k šetrnosti životného prostredia aj vášho zdravia. Naskočiť na vlnu férovej módy môžete i tým, že pri nakupovaní spomalíte a nedáte sa strhnúť výpredajmi či reklamou. Minuloročné kusky môžete vymeniť na takzvaných swap podujatiach vo vašom meste či so známymi. Ak máte doma šijací stroj, naštartujte svoju kreativitu upcyklovaním. Mnohí tak už učinili počas prvej vlny koronakrízy, keď zo starých tričiek šili rúška a dali tak látke nový význam.

Keď už potrebujete nakúpiť nové odevy, napríklad pre svoje deti na začiatku školského roka, skúste vybrať s rozumom; a pokiaľ vám to rodinný rozpočet dovolí, investujte do lokálnej módy. Pri výbere oblečenia nesmie ísť iba o výhodnú cenu, ale aj o samotné vyhotovenie a hlavne materiály. Tie s označením GOTS certifikácie na štítkoch podporujú férové podmienky výrobcov odevov. Keď zapátrate po príbehu svojich

šiat, možno vás privedie k prekvapivým zisteniam, novým predstavitiam aj tvorivým nápadom.

Zrealizovať výstavu o bavlně v parku

Správať sa šetrne a férovo v prípade kúpy detského oblečenia je niekedy náročné, ale dnes už funguje celý rad výmenných podujatí a bazárov zachovalého šatstva – cez internet či v komunitnom centre. Pobočky Slovenskej katolíckej charity majú v organizovaní takýchto aktivít prax a vaše zapojenie určite privítajú. Dnes sa naozaj nemusíme hanbiť za to, že nakupujeme odevy z druhej ruky v second-handoch či na blších trhoch. Robia to mnohé osobnosti. Dávame tak zadováženému kúsku druhú šancu, čím neskončí predčasne na skládke. Čoraz väčšiu popularitu získava aj myšlienka kapsulového šatníka, ktorý spočíva v premyslenom výbere malého množstva jednoduchých, ľahko skladovateľných a dobre kombinovateľných kusov oblečenia, ktoré skutočne vynosíme. Občas naozaj stačí mať doma dvoje topánok, dve tašky, jeden kvalitný kabát, pletený sveter, svetlú blúzu, tmavé nohavice, sukňu a jednu jednofarebnú šaty.

Organizácia Fairtrade Česko a Slovensko vytvorila osvetovú výstavu o podmienkach pestovania bavlny a temnej stránke fungovania textilného priemyslu. Ponúka ju zdarma každému, kto by ju chcel priniesť do svojho parku či na svoje sídlisko a zvýšiť tak povedomie o dosahoch rýchlej módy a odevného biznisu. Stačí svoj záujem zaregistrovať na webe organizácie (www.fairtrade-slovensko.sk). Ide o ďalšiu možnosť, ako sa zapojiť do aktivity módnej revolúcie a prispieť k spoločenskej zmene.

Autorka pracuje ako komunikačná manažérka v Platforme rozvojových organizácií – Ambrela, ktorá nedávno vydala komplexnú publikáciu na tému férovej módy Textilný a odevný priemysel – Problémy a riešenia.

SNÍMKA: PALO MARKOVIČ